

**МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
ПРОБЛЕМНА НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЛАБОРАТОРІЯ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ
ТА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ БЕЗРОБІТНИХ**

**ПРІБ ГЛІБ
ОРТІКОВА НАТАЛІЯ**

**Практичний poradник для фахівців
державної служби зайнятості у
роботі з демобілізованими
учасниками антитерористичної
операції, операції об'єднаних сил і
внутрішньо переміщеними особами:
соціально-психологічний аспект**

Київ 2018

Рекомендовано до друку Вченою радою

Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

(протокол № 10 (128) від 12 листопада 2018 року)

Рецензенти:

Дорожкін В.Р. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології та соціальної роботи Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості;

Бондіні І.А. – заступник начальника Управління профорієнтації, профнавчання та навчальних закладів Державної служби зайнятості (Центрального апарату).

П 84 Практичний poradnik для фахівців державної служби зайнятості у роботі з демобілізованими учасниками антитерористичної операції, операції об'єднаних сил і внутрішньо переміщеними особами: соціально-психологічний аспект / Г.А. Пріб, Н.В. Ортікова. – К. : ІПК ДСЗУ, 2018. – 21 с.

Наведено деякі правила та принципи роботи з внутрішньо переміщеними особами, демобілізованими учасниками антитерористичної операції та операції об'єднаних сил, які потребують підтримки у сприянні їхній професійній реадаптації.

Розробка призначена для навчання спеціалістів базових центрів зайнятості, філій регіональних центрів зайнятості, працівників центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості з подальшим використанням у практичній роботі з демобілізованими учасниками антитерористичної операції (АТО), операції об'єднаних сил (ООС) і внутрішньо переміщеними особами (ВПО).

© Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості
України (ІПК ДСЗУ), 2018

Шановні колеги!

Ми розуміємо яка складна, і в той же час важлива, Ваша місія – сприяння працевлаштуванню людям, котрі з різних причин втратили роботу або вперше здійснюють вибір професійної кар'єри. Люди, які приходять до Вас по допомогу, досить різні за віком, життєвим та професійним досвідом; зі своїми усталеними цінностями, уявленнями, особистісними якостями, поглядами, психологічним станом.

Події останніх років в Україні призвели до виникнення нових, складних категорій громадян: внутрішньо переміщених осіб (ВПО), демобілізованих учасників антитерористичної операції (АТО) та операції об'єднаних сил (ООС). Ці люди є особливими. Ї особливість полягає в тому, що вони пережили стрес (і продовжують переживати), який став для них травматичним. Для одних це – загроза для їхнього власного життя, необхідність застосовувати зброю, долаючи жорстку заборону на її використання в цивільному житті, втрата бойових товаришів, загибель мирних жителів. Для інших – втрата близьких, домівки, роботи, вимушений переїзд в інше соціальне та природне середовище задля врятування життя, збереження здоров'я дітей і своєї родини.

Такі люди потребують психологічної реабілітації, до якої входить професійно-соціальна реабілітація. Саме вона сприятиме швидкому відновленню професійно важливих якостей військовослужбовців та людей, які були вимушені змінити місце проживання у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації на території Донецької та Луганської областей України; їхній професійній переорієнтації та перепідготовці, працевлаштуванню та професійній адаптації. Працевлаштування, забезпечення роботою цих людей дозволить їм відчувати себе в безпеці, відновити соціальні контакти, зміцнити підтримуючі родинні зв'язки та зв'язки з найближчим соціальним середовищем.

Для допомоги їм пропонуємо цей poradnik. Маємо надію, що запропонований матеріал дозволить зробити більш ефективною Вашу взаємодію з людьми, які пережили та продовжують переживати наслідки страшних подій, учасниками яких вони стали.

З повагою, автори-укладачі:

Пріб Гліб,
Ортікова Наталія

СПРИЯННЯ ПРОФЕСІЙНІЙ РЕАДАПТАЦІЇ - ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ ФАХІВЦІВ ЦЕНТРІВ ЗАЙНЯТОСТІ У РОБОТІ З УЧАСНИКАМИ АТО, ООС І ВПО

- **Реадаптація** - процес, спрямований на повторне пристосування людини до умов звичного для неї середовища, що змінилося.
- **Професійна реадаптація** - комплекс заходів, спрямованих на відновлення та вдосконалення професійних навичок і умінь людини шляхом професійного навчання, надання інформаційних, консультаційних та профорієнтаційних послуг із зазначених питань, підвищення її конкурентоспроможності на ринку праці.

Професійна реадаптація ветеранів війни і людей, які були вимушені покинути свої домівки у результаті бойових дій на їхній території, є складним процесом і потребує від фахівців центрів зайнятості певних знань та умінь. Зокрема, знань про особливості цих категорій, можливі негативні прояви у їхній поведінці, а також відповідних умінь щодо попередження і подолання цих проявів безпосередньо під час відвідування ними центру зайнятості.

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

- Немотивована пильність
- Вибухова реакція
- Притупленість емоцій (неможливість проявляти радість, горе, гнів тощо)
- Агресивність
- Порушення пам'яті та концентрації уваги (неможливість запам'ятати інформацію та неможливість зосередитися)
- Депресія (зниження настрою, втрата здатності отримувати задоволення, байдужість)
- Загальна тривожність
- Напади люті
- Зловживання алкогольними, наркотичними та лікарськими речовинами
- Непрохані спогади
- Галюцинаторні хвилювання (коли події, які травмують, спливають у пам'яті настільки яскраво, що реальні події теперішнього часу відходять на другий план)
- Безсоння (труднощі із засинанням та уривчастий сон)
- Думки про самогубство
- Провина за те, що вижив
- Роздратованість

- Подавленість
- Збудливість
- Підвищена тривожність
- Перепади настрою
- Пасивність
- Втрата автономності («Я не керую процесом. Мене кудись несе»)
- Втрата суб'єктивності («Це не я приймаю рішення у своєму житті. Хтось це вирішує за мене»)
- Порушення ідентичності (зв'язку особистості із соціумом, ототожнення людиною себе з певною суспільною групою)
- Розгубленість (на рівні думок людина не може зосередитися і виконувати розумові завдання, до яких звикла)
- Побоювання відторгнення (ідентифікація себе з ворогом)
- Відчуття незахищеності
- Стан жертви (прояв страждання, безпорадності, образи, негативне ставлення до усього почутого)
- Злість та пошук «зовнішнього ворога» (хтось має за це заплатити)
- Відсутність можливостей прогнозувати майбутнє
- Сором, низька самооцінка

Серед руйнівних негативних психологічних наслідків перебування у зоні бойових дій є
ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕСОВИЙ РОЗЛАД

- **ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕСОВИЙ РОЗЛАД** виникає як відставлена і /або затяжна реакція на стресову подію або ситуацію (короткочасну або затяжну) загрозливого або катастрофічного характеру, що може викликати загальний дистрес майже у будь-якої людини.
- Посттравматичний стресовий розлад, як психопатологічний стан, виникає не у кожного і як правило не відразу, а після латентного періоду, але не більше 6-ти місяців.

**ОЗНАКИ
ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ**

1. Нав'язливі, постійно повторювані, неприємні емоційні переживання, спогади про пережите.

2. Постійно повторювані сні й нічні кошмари, пов'язані з подією (подіями), що травмувала (ли), і неприємні переживання.

3. "Флешбек-ефект" - стійкі мимовільні й надзвичайно живі спогади пережитого, що знаходять свій відбиток і в снах, які посилюються при потраплянні травмованої людини в ситуації, що нагадують стресову або асоціюються з нею.

4. Прагнення уникати будь-яких думок і почуттів, що асоціюються з обставинами, які спричинили травму.

5. Прагнення уникати будь-яких форм активності або ситуацій, які провокують спогади про обставини травми.

6. Нездатність відтворити в пам'яті основні, важливі елементи ситуації, що травмувала (психогенна амнезія).

7. Очевидна втрата всякого інтересу до тих форм активної діяльності, які до травми мали велике значення в житті людини.

8. Почуття відчуженості, відстороненості.

9. Знижений рівень афективних реакцій, емоційна блокада, "заціпеніння".

10. Відчуття "укороченого" майбутнього, "відсутності завтрашнього дня".

11. Постійне відчуття загрози.

12. Фізичне збудження.

13. Проблеми з концентрацією.

14. Відчуття втрати контролю над почуттями, тілом, психологічним станом, навіть життям.

15. Негативний погляд на світ.

16. Гіпертрофована пильність.

17. Гіпертрофована стартова реакція (на раптовий стукіт, окрик і т.ін.).

ЕТИЧНІ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ФАХІВЦЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ З КЛІЄНТАМИ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ПСИХОЛОГІЧНУ ТРАВМУ

ПОТРІБНО

- Бути чесним і гідним довіри.
- Поважати право людей самостійно приймати рішення.
- Усвідомити і відкинути власні упередження та забобони.
- Чітко дати людям зрозуміти, що, навіть, якщо вони відмовляються від допомоги зараз, вони можуть звернутися за нею в будь-який час, без обмежень.
- Дотримуватися конфіденційності і не допускати необґрунтованого поширення отриманих від людини особистих даних.
- Бути вимогливими, але не нав'язувати послуги, якщо людина відмовляється.

ЗАБОРОНЕНО

- Давати неправдиві обіцянки чи повідомляти недостовірні відомості.
- Перебільшувати свої знання та навички.
- Нав'язувати свою допомогу, поводитися наполегливо і безцеремонно.
- Примушувати людей розповідати про те, що з ними сталося.
- Поширювати отримані відомості особистого характеру.
- Давати оцінки вчинкам і переживанням людей.

ДЕЯКІ ПОРАДИ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ З УЧАСНИКАМИ АТО, ООС І ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ

ДОЦІЛЬНО РОБИТИ І ГОВОРИТИ

- Бути поруч з людиною, але дотримуватися необхідної дистанції.
- Обов'язково врахувати розташування стільця для клієнта (зручність, спиною до стіни).
- Показувати своїм виглядом, що уважно слухаєте співрозмовника.
- Бути терплячим і спокійним.
- Надавати фактичну інформацію, якщо вона існує. Чесно казати, про що знаєте, а чого не знаєте: «Я не знаю, але спробую для Вас дізнатися».
- Надавати інформацію так, щоб її легко було зрозуміти, - простими словами. За потребою – повторити декілька разів спокійним тоном.
- Висловлювати співчуття, коли людина говорить про свої почуття, перенесену втрату або важливі події (втрату будинку, смерть близької людини та т.ін.).
- Відзначити докладені людиною зусилля, спрямовані на самостійний вихід із важкої ситуації.
- Дати людині можливість помовчати у разі необхідності.
- Можливо називати учасників АТО, ООС ветеранами.
- Розкажіть про успішні історії працевлаштування або започаткування власної справи інших учасників АТО, ООС, переселенців.

ЗАБОРОНЕНО РОБИТИ І ГОВОРИТИ

- Змушувати людину розповідати, що з нею відбулося і відбувається.
- Перебивати, квапити співрозмовника (наприклад, не треба дивитися на годинник чи говорити занадто швидко).
- Торкатися людини, якщо немає впевненості.
- Говорити: «Ви не повинні себе так відчувати» або «Ви повинні радіти, що вижили», «Я Вас розумію».
- Починати фрази зі слів: «Ви повинні...» - «взяти себе в руки», «знайти роботу», «забути, що відбулося».
- Вигадувати те, чого не знаєте.
- Використовувати спеціальні терміни.
- Давати помилкові обіцянки чи запевнення.
- Передавати людині особисті розповіді, почуті від інших.
- Розповідати про власні труднощі.
- Думати і діяти так, немов зобов'язані розв'язати за людину всі її проблеми.
- Позбавляти людину віри у власні сили і здатність самостійно подбати про себе.
- Говорити про людей, використовуючи негативні епітети (наприклад, називати їх «божевільними»).
- Не вступати у протиріччя, навіть аргументовано.
- Не виправдовуватися перед людиною, якщо вона буде звинувачувати Вас.
- Не називати людей в їхній присутності – ВПО, АТО, ООС.
- Не проявляти жалість – поглядом, діями, словами.

ОСНОВНІ ПРАВИЛА НАДАННЯ ПОСЛУГ УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМ

БАЧИТИ

- Важливо бути уважним (ою) до людини, щоб вона відчула, що Ви зацікавлені їй допомогти. Підтримуйте зоровий контакт! Спостерігаючи за людиною, Ви можете побачити, як змінюється її емоційний стан під час надання інформації або коли з'ясуєте в неї інформацію. Це допоможе визначити саме ту інформацію, яка є актуальною для людини в даний момент, і в разі потреби, надати відповідну психологічну підтримку.

СЛУХАТИ

- Під час співбесіди з людиною важливо слухати: очима, нахилом тулуба у бік співрозмовника, жестами, позою, демонструючи уважність, щоб дійсно почути, що саме турбує людину; серцем, із співчуттям, з глибокою повагою. Люди, які пережили екстремальну стресову ситуацію, можливо, захочуть розповісти, що з ними сталося. Слухайте мовчки! Однак важливо не примушувати людей розповідати про пережите. Головне – будьте щирими!

СПРЯМУВУВАТИ

- У разі, якщо людина не проявляє ніяких емоцій у відповідь на Вашу інформацію, не відповідає на запитання, не може зрозуміти, що від неї хочуть, демонструє розгубленість, то це може свідчити про те, що вона не готова до пошуку роботи і потребує іншої допомоги. В даному випадку Ваш обов'язок перенаправити, спрямувати людину до відповідних фахівців, центрів допомоги. Обережно посуňte буклет з інформацією про психологічні центри або зателефонуйте близьким і поясніть ситуацію, або якщо людина готова до отримання таких послуг, зателефонуйте особисто і домовтеся про зустріч. У Вас на столі мають лежати різноманітні інформаційні листівки, буклети стосовно допомоги таким клієнтам.

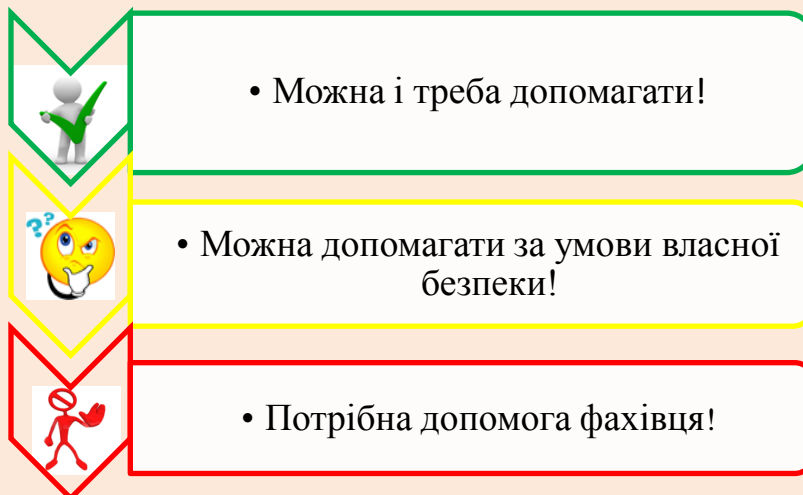
СУПРОВОДЖУВАТИ

- Ветерани АТО, ООС та переселенці потребують більше Вашої уваги і часу. Тому прийом таких клієнтів не має обмежуватися часовими рамками. Якщо Ви встановили контакт з таким клієнтом, супроводжуйте його і надалі. Надання Вами як особистим консультантом усіх необхідних послуг є запорукою його подальшого успішного працевлаштування, успішної професійної реадаптації. Ви маєте залучити, у разі потреби, не лише необхідних фахівців Вашого центру зайнятості, а й соціальних партнерів. Зв'яжіться особисто з роботодавцем, домовтеся про зустріч, з'ясуйте умови праці, інформацію про колектив тощо. Ви маєте виступити посередником. Якщо не справляєтесь самостійно, зв'яжіться зі спілками ветеранів АТО, з роботодавцями- учасниками бойових дій, з волонтерськими організаціями.

Людам, які безпосередньо стали учасниками, свідками бойових дій, важко повірити, що Ви можете їх зрозуміти, адже Ви там не були!

ДІЇ ФАХІВЦІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ ПРИ НЕГАТИВНИХ ПРОЯВАХ ПОВЕДІНКИ КЛІЄНТА

АГРЕСІЯ

Ознаки:

- роздратування;
- невдоволення;
- гнів (з будь-якого, навіть незначного, приводу);
- завдання оточуючим ударів руками або будь-якими предметами,
- образа словами, лайка;
- м'язова напруга

ВАШІ ДІЇ

- Зведіть до мінімуму кількість оточуючих. Дайте клієнтові можливість «випустити пар» (наприклад, виговоритися). У разі потреби викликайте поліцію.

- Демонструйте доброзичливість. Необхідно говорити: «Давайте разом спробуємо знайти вихід із цієї ситуації».

- Не можна говорити: «Що ж ти за людина!» Не обвинувачуйте, не висловлюйтеся з приводу дій, інакше агресивна поведінка буде спрямована на Вас. Дайте зрозуміти, що агресія не залишиться без покарання (Наприклад: «Я змушений (на) буду викликати охорону (поліцію)»)

ІСТЕРИЧНІ ПРОЯВИ

Ознаки:

- зберігається свідомість, безліч рухів;
- театральні пози;
- мова емоційно насичена, швидка;
- ридання

ВАШІ ДІЇ

- Забезпечте спокійні умови. Відведіть клієнта у затишне місце; залишайтеся з ним наодинці. Можливо, у разі потреби, викликайте швидку медичну допомогу.

- Говоріть з клієнтом короткими фразами, впевненим тоном («Випийте води», «Умийтеся»).

- До прибуття фахівця спостерігайте за станом клієнта. Не потурайте його бажанням.

АПАТІЯ

Ознаки:

- байдужне ставлення до навколишнього;
- млявість;
- загальмованість;
- мова повільна, з великими паузами

ВАШІ ДІЇ

-
- Поговоріть з клієнтом. Поставте йому кілька простих питань «Як Вас звать?», «Як Ви почуваетесь?» і т.ін. Зателефонуйте до родичів клієнта і запропонуйте звернутися до фахівців по допомогу.

-
- Більше говоріть з клієнтом, залучаючи його до будь-якої спільної діяльності!

-
- Не можна квапити, залишати наодинці, проявляти байдужість!

СТУПОР

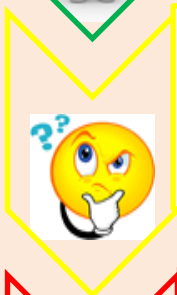
Ознаки:

- зниження або відсутність довільних рухів і мови;
- відсутність реакції на зовнішні подразники (шум, світло, дотики);
- «заціпеніння» у певній позі;
- стан повної нерухомості

ВАШІ ДІЇ

- Зателефонуйте родичам і викличте швидку медичну допомогу.

- Людина, перебуваючи в ступорі, може чути, бачити. Тому спілкуйтеся з нею неголосно, повільно й чітко!

- Не можна людину залишати наодинці!

МАРЕННЯ Й ГАЛЮЦИНАЦІЇ

Ознаки марення:

- неправильні уявлення або умовиводи, у помилковості яких людину неможливо переконати

Ознаки галюцинацій:

- людина сприймає об'єкти, які в цей момент не впливають на відповідні органи почуттів (чує голос, бачить людей, відчуває дещо, чого насправді не існує)

ВАШІ ДІЇ

- Зателефонуйте родичам і викличте швидку медичну допомогу.
- До прибуття фахівців, стежте за тим, щоб клієнт не зашкодив собі й навколишнім.
- Приберіть предмети, що можуть становити потенційну небезпеку.

- Спрямуйте клієнта до затишного місця.
  - Не залишайте наодинці!
  - Говоріть спокійним тоном.

- Не намагайтеся клієнта переконати!

РУХОВІ ПОРУШЕННЯ

Ознаки:

- різкі рухи, часто безцільні й безглузді дії;
- неадекватна мова підвищеної тональності або підвищена мовна активність (людина говорить без упину, іноді абсолютно безглуздо);
- часто відсутня реакція на навколишні подразники (на зауваження, прохання, накази).

ВАШІ ДІЇ

- Зателефонуйте родичам і викличте швидку медичну допомогу.

- Ізолюйте клієнта від оточення.

- Не сперечайтесь з клієнтом, не ставте запитань, у розмові уникайте фраз із часткою «не» («не біжи», «не розмахуй руками», «не кричи»).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Внутрішньо переміщені особи: від подолання перешкод до стратегії успіху: монографія / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Київ, 2016. – 448 с.
2. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги переміщеним особам / За загальною редакцією Іванової О.Л. – Київ: 2014. – 44 с.
3. Ортікова Н.В. Соціальна та професійна реадаптація учасників АТО : наукова доповідь / Н.В. Ортікова; за заг. ред. Р.В. Войтович. – К. : ІПК ДСЗУ, 2018. – 24 с.
4. Пріб Г.А. Соціальна психіатрія і наркологія: Навчальний посібник. – К.: ІПК ДСЗУ, – 2016. – 255 с.
5. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко, Царенко Л. Г.; за ред. З. Г. Кісарчук. – К. : ТОВ “Видавництво “Логос”. – 207 с.
6. Робота з травмами війни. Український досвід : матеріали Першої всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 28–31 березня 2018 р.) / [за наук. ред. Л. А. Найдьонової, О. Л. Вознесенської, В. В. Савінова]. – К. : Золоті ворота, 2018. – 170 с.
7. Соціально-психологічна адаптація внутрішньо переміщених осіб до особливостей сучасного ринку праці / Заключний звіт про виконання науково-дослідної роботи кафедри психології та соціальної роботи ІПК ДСЗУ (2015–2017, шифр теми IV - 2-15), науковий керівник роботи, завідувач кафедри д.мед.н., професор Г.А. Пріб.
8. Шумейко А.П. Види реадаптації і психореабілітації учасників бойових дій / А.П. Шумейко // Проблеми екстремальної та кризової психології: зб. наук. пр. – Харків : НУЦЗУ, 2017. – Вип. 21. – С. 220-229.
9. Як надати першу психологічну допомогу. Практичні поради. За сприяння: Міжнародного фонду «Відродження», Українського науково-дослідницького інституту соціальної і судової психіатрії та наркології Міністерства охорони здоров'я України. – Київ. 2014.

ЗМІСТ

1.	ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	5
2.	ОЗНАКИ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ (ПТСР)	7
3.	ЕТИЧНІ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ФАХІВЦЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ З КЛІЄНТАМИ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ПСИХОЛОГІЧНУ ТРАВМУ	8
4.	ДЕЯКІ ПОРАДИ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ З УЧАСНИКАМИ АТО, ООС І ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ	9
5.	ОСНОВНІ ПРАВИЛА НАДАННЯ ПОСЛУГ УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМ	10
7.	ДІЇ ФАХІВЦІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ ПРИ НЕГАТИВНИХ ПРОЯВАХ ПОВЕДІНКИ КЛІЄНТА	12
8.	СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	19

Практичне видання

Пріб Г., Ортікова Н.

Практичний poradnik для фахівців державної служби зайнятості у роботі з демобілізованими учасниками антитерористичної операції, операції об'єднаних сил і внутрішньо переміщеними особами: соціально-психологічний аспект

Відповідальний за випуск: *В.А. Дон*

Комп'ютерна верстка: *Н.В. Ортікова*

Матеріали друкуються в авторській редакції

Підписано до друку 27.11.2018 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Друк ротаційний трафаретний.

Ум. друк. арк.1,1. Обл.-вид. арк. 0,9.

Тираж 42 прим. Зам. № 2271.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 1805 від 25.05.2004

Інститут підготовки кадрів
державної служби зайнятості України (ІПК ДСЗУ)

03038, Київ-38, вул. Нововокзальна, 17.

Тел./факс (044) 536-14-85

Для нотаток

